

ПІСЛЯСЛОВО ДО XI З'ЇЗДУ УКРАЇНСЬКОГО ТОВАРИСТВА ГЕНЕТИКІВ І СЕЛЕКЦІОНЕРІВ ІМ. М. І. ВАВИЛОВА

В. А. КУНАХ 0000-0002-9418-3172

Інститут молекулярної біології і генетики НАН України,
Україна, 03143, Київ, вул. Академіка Заболотного, 150
e-mail: kunakh@imbg.org.ua

22–26 вересня 2025 р. у місті Києві на базі Інституту молекулярної біології і генетики НАН України (ІМБГ) відбувся XI з'їзд Всеукраїнської громадської організації «Українське товариство генетиків і селекціонерів ім. М. І. Вавилова» (УТГІС), асоційований із XX Міжнародною науковою конференцією «Фактори експериментальної еволюції організмів». Науковий захід відбувався під час воєнного стану у змішаному форматі (онлайн та офлайн), під постійною загрозою бомбардувань України російськими безпілотниками (БПЛА), ракетами і бомбами. І все ж до з'їзду і асоційованої з ним конференції була прикута велика увага науковців і відбувся цей захід на високому науковому і організаційному рівні. Інформація про підготовку, перебіг і результати наукового заходу широко розповсюджувалась у соціальних мережах, висвітлювалася на веб-сайтах УТГІС, НАН України, ІМБГ, багатьох науково-дослідних та вищих навчальних закладів України.

У заході взяли участь близько 100 представників з різних наукових центрів і вищих навчальних закладів України, а також з-за кордону (Польщі, Чехії, Латвії, Азербайджану та ін.). Понад 30 учасників взяли участь у режимі онлайн, це перш за все члени Товариства із-за кордону, а також низка представників місцевих осередків УТГІС із Одеси, Чернівців, Тернополя, Полтави, Сум, Харкова, Вінниці, Умані, Києва та ін. Слід підкреслити високий науковий рівень делегатів і учасників з'їзду і конференції — понад 90 % серед них мали науковий ступінь, а 20 учених були членами (академіками і членами-кореспондентами) Національної академії наук України, Національної академії аграрних наук та членами академій наук інших країн.

На відкритті з'їзду взяли безпосередню участь і виступили з привітаннями директор ІМБГ, академік НАН України **Михайло Тукало**, член Президії НАН України, в. о. академіка-секретаря Відділення біохімії, фізіології та молекулярної біології НАН України, академік НАН України **Сергій Комісаренко**, член Президії НАН України, академік-секретар Відділення загальної біології НАН України, академік НАН України **Володимир Радченко**, віце-президент НААН, академік НААН **Микола Роїк**, директор Інституту кліматично орієнтованого сільського господарства НААН, академік НААН **Раїса Вожегова**, директор Інституту розведення і генетики тварин НААН, академік НААН **Остап Жукорський**. З вітальними словами у режимі онлайн виступили академік Латвійської АН, професор Латвійського університету **Ісаак Рашаль (Isaak Rashal)**, габ. доктор біології, професор Сілезького університету (Польща) **Роберт Хастерок (Robert Hasterok)**. Вітання також надіслали директор Інституту клітинної біології НАН України (м. Львів), академік НАН України **Андрій Сибірний**, член-кореспондент Азербайджанської АН (м. Баку) **Ібрагім Азізов (Ibrahim Azizov)** та ін.

У роботі з'їзду із 67 обраних делегатів взяли участь 62 делегати, які представляли Київське міське та обласне, Львівське, Одеське, Полтавське, Тернопільське, Черкаське, Чернівецьке, Сумське, Харківське та Херсонське регіональні відділення.

На з'їзді було обрано нову Раду Товариства і новий склад Ревізійної комісії. До складу Ради УТГіС обрано 37 членів — представників осередків від різних обласних відділень Товариства, ревізійну комісію обрано у складі 5 осіб (Персональний склад див. на сайті УТГіС, а також у статті у цьому числі журналу (Конвалюк та ін., 2025).

Новообрана рада Товариства на своєму першому засіданні 23 вересня 2025 р. президентом УТГіС обрала члена-кореспондента НАН України **Віктора Кунаха**, віце-президентами — академіка НАН України **Ярослава Блюма**, доктора біологічних наук, професора **Надію Дробик**, академіка НААН **Світлану Ковтун**, вченим секретарем — кандидата біологічних наук **Ірину Конвалюк**, інших членів президії. Таким чином, рада Товариства обрала Президію УТГіС у складі 13 осіб.

Не зупиняючись детально на перебігу подій на з'їзді (протокол і рішення з'їзду опубліковано в статті (Конвалюк та ін., 2025), зупинюсь лише на тих моментах, які мені здаються особливими, властивими саме цьому з'їздові.

Товариство в надскладних умовах роботи до свого XI з'їзду прийшло з чималими здобутками: відразу після X з'їзду у 2018 році було оголошено жорсткий карантин, зумовлений епідемією вірусу COVID-19, а у 2022 році росія розпочала широкомасштабну війну проти України. Незважаючи на величезні труднощі і негаразди регулярно виходять у світ друковані органи Товариства — науково-практичний журнал «Вісник Українського товариства генетиків і селекціонерів» та збірник наукових праць «Фактори експериментальної еволюції організмів». Обидва видання було перереєстровано, визнані Міносвіти фаховими у галузі біологічних наук, категорія «Б» (накази Міністерства освіти і науки України № 1643 від 28.12.2019 та № 409 від 17.03.2020, відповідно). Видання індексуються у базах Index Copernicus та Google Scholar, а також Scientific Periodicals of Ukraine Open Ukrainian Citation Index. У базі даних Index Copernicus International Journals Master List у 2024 р. склав для збірника «Фактори експериментальної еволюції організмів» 72,4, а для журналу «Вісник Українського товариства генетиків і селекціонерів» — 52, 53. Ведеться робота з ширшого залучення як журналу, так і збірника наукових праць до міжнародних баз наукометричних даних.

Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення зареєструвала своїм рішенням № 1721 від 23.05.2024 р. Всеукраїнську громадську організацію «Українське товариство

генетиків і селекціонерів ім. М. І. Вавилова» суб'єктом у сфері друкованих медіа і внесла Товариство до відповідного Реєстру, присвоївши ідентифікатори нашим обом виданням.

Президією Товариства та його регіональними відділеннями регулярно організовувалися та проводилися наукові і науково-практичні конференції, найвідомішою з яких є щорічна Міжнародна наукова конференція «Фактори експериментальної еволюції організмів», участь у якій брали науковці з багатьох країн — з Азербайджану, Канади, Латвії, Литви, Польщі, США, Чехії та ін.

На превеликий жаль, за останні роки число активних членів УТГіС різко зменшилося. Так, у 1970–1990 рр. Товариство налічувало понад 2000 членів, у 2017 р. — близько 1000, на початок 2022 р. — близько 750 членів, які входили до складу 22-х регіональних відділень: Асканійського, Вінницького, Волинського, Дніпропетровського, Житомирського, Закарпатського, Запорізького, Івано-Франківського, Київського міського, Київського обласного, Львівського, Миколаївського, Подільського, Полтавського, Сумського, Тернопільського, Харківського, Херсонського, Хмельницького, Черкаського, Чернівецького, Чернігівського. Станом на початок 2025 року Товариство налічувало 543 активних члена, серед них частка докторів наук, професорів, членів державних Академій наук (НАНУ, НААН, НАМН), становила понад 30 % від загального числа членів Товариства, а молодих дослідників (віком до 33 років) лише близько 25 %.

На з'їзді було особливо відмічено активну роботу деяких регіональних і первинних організацій Товариства і перш за все: Черкаської (голова **А. І. Опалко**), Тернопільської (голова **Н. М. Дробик**), Чернівецької (**Р. А. Волков**), Львівської (**В. О. Федоренко**), Одеської (**С. В. Чеботар**, **Н. Е. Волкова**), Сумської (**С. І. Міщенко**), Полтавської (**Л. Г. Білявська**), Херсонської (**Р. А. Вожегова**). Підкреслено, що активно працює низка первинних організацій Києва та області, зокрема Інституту молекулярної біології і генетики НАНУ, Інституту фізіології рослин і генетики НАНУ, Інституту харчової біотехнології та геноміки НАНУ, Інституту клітинної біології і генетичної інженерії НАНУ, Інституту мікробіології і вірусології ім. Д. К. Заболотного НАНУ, Інституту розведення і генетики тварин ім. М. В. Зубця НААН, Інституту захисту рослин НААН, Інституту кліматично орієнтованого сільського господарства НААН. Окремо хочу відмітити активну науково-організаційну роботу членів УТГіС первинних організацій Національного дендрологічного парку «Со-

фіївка» НАНУ, Тернопільського Національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, Інституту розведення і генетики тварин ім. М. В. Зубця НААН та Інституту кліматично орієнтованого сільського господарства НААН, які щороку організують і проводять Всеукраїнські та Міжнародні наукові конференції.

Разом з тим на з'їзді відмічалось, що деякі обласні та регіональні організації різко знизили активність зокрема, це Закарпатська (Ужгородська), Вінницька, Житомирська, Чернігівська. Припинили діяльність Кримська республіканська, Донецька, Луганська і Волинська обласні та Асканійська регіональна організації Товариства. У Кіровоградській і Рівненській областях первинні організації взагалі відсутні.

Детальний звіт про роботу з'їзду, протоколи з'їзду, його рішення, протокол першого засідання новообраної ради Товариства оприлюднено у цьому числі журналу (Конвалюк та ін., 2025), а також на сайті УТГІС <http://www.utgis.org.ua>

Хочу також коротко висвітлити наукову частину з'їзду — асоційованої зі з'їздом XX Міжнародної наукової конференції «Фактори експериментальної еволюції організмів». Робота конференції була організована за напрямками:

- молекулярна генетика та геноміка;
- прикладна генетика і селекція;
- біоінформатика та комп'ютерна біологія;
- генетика людини та медична генетика;
- загальна та популяційна генетика;
- аналіз та оцінка генетичних ресурсів;
- молекулярні та клітинні біотехнології;
- історія біології, питання викладання генетики, селекції та еволюційної теорії.

З науковими доповідями на пленарному засіданні виступили академік НАН України **Ярослав Блюм** (ДУ «Інститут харчової біотехнології та геноміки НАН України»), академік НАН України **Микола Кучук** (Інститут клітинної біології та генетичної інженерії НАН України), академік НАН України **Валерій Філоненко** (Інститут молекулярної біології і генетики НАН України), академік НААН **Світлана Ковтун** (Інститут розведення і генетики тварин імені М. В. Зубця НААН) та інші видатні українські й іноземні науковці. Активну участь в роботі з'їзду взяли також академік НААН **Юрій Лавриненко** (Інститут кліматично орієнтованого сільського господарства НААН), члени-кореспонденти НАН України **Богдан Моргун** (Інститут клітинної біології та генетичної інженерії НАН України), **Руслан Якимчук** (Національний дендрологічний парк «Софіївка» НАН України, м. Умань), **Джамал Рахметов** (Національний ботанічний сад ім. М. М. Гришка НАН

України), **Алла Ємець** (ДУ «Інститут харчової біотехнології та геноміки НАН України»), члени-кореспонденти НААН **Валентин Поліщук** (Національний університет садівництва, м. Умань), **Сабіна Чеботар** (Одеський національний університет ім. І. І. Мечнікова).

За поданими для участі у конференції матеріалами надруковано два чергові томи (т. 36 та т. 37) збірника наукових праць «Фактори експериментальної еволюції організмів», до складу яких увійшло 69 статей і 25 вибраних тез доповідей.

У цілому з'їзд пройшов на високому рівні, обговорення наукових доповідей на асоційованій зі з'їздом XX Міжнародній науковій конференції «Фактори експериментальної еволюції організмів» було активним і принципним, на зустрічах в кулуарах з'їзду обстановка була святковою і, можна сказати, піднесеною. Слід особливо підкреслити, що на конференції було заслухано і обговорено 12 пленарних і 19 секційних доповідей, розглянуто 13 стендових повідомлень з усіх запланованих сучасних напрямів генетики, селекції, біотехнології, історії науки. Доповідачі кращих доповідей були нагороджені дипломами наукового комітету з'їзду. (Імена нагороджених наведено в статті (Конвалюк та ін., 2025).

На мою думку, наше свято, свято генетиків і селекціонерів України, яким був XI з'їзд Всеукраїнської громадської організації «Українське товариство генетиків і селекціонерів ім. М. І. Вавилова», вдалося! З чим я й вітаю членів Товариства, усіх учасників з'їзду і читачів нашого журналу.

І насамкінець від імені всіх учасників з'їзду і наукової конференції висловлюю щире подяку нашим захисникам, Збройним Силам України, які боронять Україну від жахливої російської навали. Саме завдяки героїзму українських бійців ми змогли провести наш науковий захід і продовжувати нашу наукову діяльність на благо українського народу.

Слава Україні!

Героям слава!

Перелік літератури

1. Konvalyuk I. I., Bublyk O. M., Andreev I. O., Prokop'yak M. Z., Drobyk N. M., Kunakh V. A. XI Congress of the Vavilov society of geneticists and breeders of Ukraine and XX International scientific conference "Factors in experimental evolution of organisms" *Visnik ukrains'kogo tovaristva genetikiv i selekcioneriv*. 2025. V. 23 (1–2). P. 68–86. [in Ukrainian] / Конвалюк І. І., Бублик О. М., Андреев І. О., Прокоп'як М. З., Дробик Н. М., Кунах В. А. XI з'їзд Українського товариства генетиків і селекціонерів ім. М. І. Вавилова та XX Міжнародна наукова конференція «Фактори експериментальної еволюції організмів». *Вісн. Укр. тов-ва генетиків і селекціонерів*. 2025. Т. 23 (1–2). С. 68–86. doi: 10.7124/visnyk.utgis.23.1-2.1787.